

SÈRIE 5**OPCIÓ A**

1. *Jardí vora el mar*, de Mercè Rodoreda, s'obre amb el lema «Dieu est au fond du jardin» ('Déu és al fons del jardí') (i es tanca amb aquesta frase del narrador: «Si un dia es passeja de nit per sota dels arbres, ja veurà que n'hi dirà de coses aquest jardí...») Expliqueu, partint d'aquests enunciats, el significat del jardí per als personatges principals de la novel·la i per al seu narrador.
[3 punts]

Pauta de correcció

L'examinand ha de valorar les dues frases de l'enunciat com a manifestacions del caràcter gairebé religiós d'aquest espai, que es pot relacionar amb el panteisme. (0,5 punts) A partir d'aquí, ha de parlar del jardí essencialment en relació amb dos personatges: Eugeni i el narrador. La infantesa i els amors d'Eugeni amb Rosamaria tenen com a escenari el jardí de la casa d'Eugeni, a Barcelona; és un jardí enyorat des de la llunyania tant en l'espai com en el temps (quan Eugeni era a les Amèriques), que vol retrobar en el "jardí vora el mar" del present, és a dir, el de la torre de Rosamaria i Francesc. (1 punt). Aquest segon jardí, molt més gran (com el del marquès de Brusi de la infantesa de Rodoreda), és l'espai del jardiner-narrador, un personatge que viu en el record de l'estimada a través de la comunió amb la natura, i de qui Eugeni es fa amic; aquest jardí es converteix en el marc de l'angoixa, el dolor i la desesperació del present de les relacions entre Rosamaria i Eugeni, que s'hi passeja moltes nits, tot sol, en un intent d'evitar la pèrdua del paradís d'infantesa. (1 punt) I que davant el silenci de Rosamaria per reviure el seu amor, Eugeni se suïcida en el mar (una manera de recuperar la infantesa-jardí a través de la mort en l'aigua, símbol de vida i renaixement) i pren sentit el títol del llibre. (0,5 punts).

Si l'examinand complementa la seva resposta de manera correcta i coherent amb algun altre aspecte pertinent no explicitat en l'enunciat, se li pot assignar per aquest concepte fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació global de la pregunta no pot sobrepassar els 3 punts.

2. Salvador Espriu va incorporar el Lúcid Conseller en la segona versió d'*Antígona* (1967). Identifiqueu i expliqueu com a mínim dues característiques d'aquest personatge tenint en compte el tipus de reflexions que fa, sobretot, en el parlament que tanca la tragèdia.
[2 punts]

Pauta de correcció

L'examinand ha d'identificar i analitzar com a mínim dos trets definitoris del personatge. Pot explicar que no té tradició en el referent clàssic de la tragèdia, o que resulta útil a Espriu per marcar distància tant respecte a la primera versió de l'obra (1939) com en relació amb els fets i el desenllaç de la tragèdia. La lucidesa, el tret bàsic del seu caràcter que es fa evident en el nom del personatge, es tradueix en una visió antiheroica del sacrifici d'Antígona i es deixa sentir en les seves reflexions de caràcter

escèptic i irònic, en el seu llenguatge i en la seva visió desesperançada dels fets històrics. També es valorarà positivament si l'examinand proposa una lectura del seu parlament final, que entre altres qüestions s'orienta a subratllar la complicitat d'un sector de la societat civil catalana (sobretot la burgesia però també de manera directa el públic o el lector) amb el tirà i, doncs, amb el franquisme. (1 punt per cada característica ben explicada)

Si l'examinand complementa la seva resposta de manera correcta i coherent amb algun altre aspecte pertinent no explicat en l'enunciat, se li pot assignar per aquest concepte fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació global de la pregunta no pot sobrepassar els 2 punts.

3. Comenteu el poema de Josep Carner «Vora la mar és nada», publicat per primera vegada a *La paraula en el vent* (1914). Tingueu en compte, sobretot, aquests aspectes (no cal tractar-los per separat ni en aquest ordre):

- La forma mètrica del poema i la manera com s'hi estructura el contingut.
- El significat del text, fent atenció a com es descriu la relació de la dona amb el mar, a l'actitud del poeta i el desig que hi expressa.
- El sentit de la «veu novella» (vers 9) i «el so difós d'una conquilla» (vers 13) en relació amb la poesia.

[5 punts: 3 punts pel contingut i 2 punts per la capacitat d'argumentació i d'anàlisi, l'ordenació de les idees i la coherència del discurs]

VORA LA MAR ÉS NADA

Vora la mar és nada l'estimada
i és olorosa de ruixim marí;
té els canvis de la mar en la mirada
i lliure es gronxa per un blau camí.

Compta les veles a la matinada,
veu a la tarda el cuejant botí,
d'un so de mar és a la nit bressada;
i el meu plany no li vaga de sentir.

Amor, ensenya'm una veu novella
de prou virtut: no pas la cantarella
de l'aigua al vent o damnejant esculls:

que al bon recer de l'oblidada quilla
em valgui el so difós de la conquilla
quan serem sols i alocarem els ulls.

Pauta de correcció

Els tres punts assignats al comentari de contingut es poden atorgar si l'examinand tracta, per separat o conjuntament, els aspectes especificats en les preguntes, és a dir, si:

- a) *Explica que el poema és un sonet, format, doncs, per dos quartets i dos tercets, amb versos decasíl·labs i rima encadenada (ABAB) als quartets i amb combinació de tres rimes (CCD, EED) als tercets (0,5 punts), i que el sentit s'ordena d'acord amb l'estructura del sonet: els dos quartets exposen la relació de l'estimada amb el mar i introdueixen, al v. 8, el contrast entre l'atenció d'ella al mar i la indiferència pel plany amorós del poeta; en els tercets, el poeta demana a l'Amor, personificat, una veu diferent que pugui ser percebuda per l'estimada (al primer tercet, diu com no ha de ser aquesta veu, i al segon, com vol que sigui) (0,5 punts).*
- b) *Explica que és un poema amorós al voltant de l'amor no correspost. El sentit dels quartets rau en el contrast entre la presència contínua del mar en la vida de la dona (en té les característiques en el primer quartet, i el mar regula el cicle del seu dia en el segon; convé fer atenció al «so de mar») (vv. 1-7) i el fet que no sent el plany, és a dir, l'expressió del dolor del poeta enamorat. En els tercets, el poeta demana a l'Amor personificat una nova veu, alhora efectiva i més íntima (difusa, com un ressò en un cargol de mar), diferent de la veu sonora i agressiva del mar agitat (que podem identificar amb l'expressió arravatada del turment amorós), i que pugui ser atesa per la dona i dita en la intimitat, en un racó de platja, vora una barca (1 punt).*
- c) *Explica que a través d'un sonet d'amor Carner introdueix una reflexió sobre la poesia, i que el sentit del poema reposa en aquesta nova veu que no és expressió directa i crua de la queixa de l'enamorat no correspost (com el so del mar agitat: «cantarella»), sinó un ressò, una destil·lació, una veu tènue filtrada per la conquilla marina, que podem identificar amb la mena de poesia amorosa que Carner assaja a La paraula en el vent. (1 punt)*

Si l'examinand complementa la resposta de manera correcta i coherent amb algun altre aspecte pertinent no explicat en l'enunciat, se li pot valorar fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació global de la pregunta no pot sobrepassar els 3 punts assignats al contingut.

OPCIÓ B

1. A *Mar i cel*, Àngel Guimerà se serveix d'un rerefons històric per construir un conflicte tràgic que oposa la identitat individual dels protagonistes als condicionaments familiars, religiosos i socials dels mons a què pertanyen. Identifiqueu aquest rerefons històric, i expliqueu el conflicte que es planteja i per què es resol de manera tràgica. [3 punts]

Pauta de correcció

L'examinand ha d'explicar que:

- a) *L'acció de l'obra se situa el 1639, trenta anys després de l'expulsió dels moriscos dels regnes hispànics, d'acord amb l'ordre de Felip III. Saïd, el protagonista, és fill d'una família mixta de València: pare musulmà i mare cristiana, assassinats per la intolerància dels catòlics durant l'expulsió. La condició de desarrelat i el desig de venjança impulsen Saïd a practicar la pirateria contra naus cristianes. Al seu torn, Blanca és filla de Carles, que representa l'odi institucional cap a la població musulmana i el fanatisme religiós de la Contrarreforma; aquesta visió condemna Blanca a un destí de monja de clausura. (1 punt)*
- b) *El conflicte es planteja quan Saïd i Blanca descobreixen l'atracció que senten l'un per l'altre (que gradualment es va manifestant com el desig amorós), perquè qüestiona el destí que les circumstàncies els han imposat: l'atracció per Blanca revifa en Saïd el record de la mare cristiana (anomenada Blanca, també), li desperta sentiments de pietat que ignorava, l'enfronta a la seva pròpia tripulació i, de fet, li impedeix el retorn a Alger; en Blanca, la pietat per la història desgraciada de Saïd es va convertint en una atracció que posa en crisi el seu destí religiós prefixat i l'autoritat del pare inflexible. (1 punt)*
- c) *Com en moltes tragèdies romàntiques, els personatges apareixen com herois que han de defensar la seva identitat individual contra un món hostil; això els obliga a triar entre la fidelitat a la pròpia col·lectivitat i els impulsos del cor. La tria (voler viure l'amor) topa amb la impossibilitat que imposen les circumstàncies socials, religioses i familiars, de manera que l'amor és possible, però no hi ha un lloc per viure'l: no poden modificar el destí imposat per les circumstàncies i només poden morir heroicament. (1 punt)*

Si l'examinand complementa la seva resposta de manera correcta i coherent amb algun altre aspecte pertinent no explicat en l'enunciat, se li pot assignar per aquest concepte fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació global de la pregunta no pot sobrepassar els 3 punts.

2. Enumereu i exemplifiqueu tres característiques importants d'*Imitació del foc*, de Bartomeu Rosselló-Pòrcel. Tingueu en compte les tres parts del llibre («Fira encesa», «Rosa secreta» i «Arbre de flames»). [2 punts]

Pauta de correcció

Si ho enfoca des de les parts del llibre, l'examinand pot dir que «Fira encesa» reuneix sobretot recreacions de poesia popular i del barroc i poesies descriptives en l'òrbita de la poesia pura; que és una poesia més objectiva, de descripció d'una realitat externa mòbil, canviant; que s'hi recullen poemes en general breus i de vers curt; i que el llenguatge és descriptiu i imatjat, no simbòlic. De «Rosa secreta» es pot dir que recull poemes centrats en la contemplació o l'evocació de paisatges; que hi ha una presència important del jo del poeta que contempla, interioritza o recorda aquest paisatge; que són poemes amb un component autobiogràfic clar (el castell de Bellver, Mallorca, Palma). D'«Arbre de flames» pot dir que s'hi concentra una poesia que fa ús de símbols; que hi és fonamental el símbol del foc, que s'associa sovint a la creació i a la paraula poètica; que l'autor hi reflexiona sobre la poesia i sobre la mort. Si ho enfoca de manera general, hauria d'enumerar tres característiques d'entre les apuntades. Dels 2 punts assignats, s'atorgaran 0,5 punts per cada característica (1,5 punts), i fins a 0,5 punts si les exemplifica adequadament.

Si l'examinand complementa la seva resposta de manera correcta i coherent amb algun altre aspecte pertinent no explicat en l'enunciat, se li pot assignar per aquest concepte fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació global de la pregunta no pot sobrepassar els 2 punts.

3. Comenteu el conte «Tot esperit», d'*Invasió subtil i altres contes*, de Pere Calders. Tingueu en compte, sobretot, aquests aspectes (no cal tractar-los separatament ni en el mateix ordre):

- a) L'actitud del narrador davant la visita dels inspectors (relacionant-la amb el punt de vista narratiu), i la visió de la condició humana i de la societat que se'n desprèn.
- b) Com hi són tractats els temes de la literatura fantàstica.
- c) La relació, temàtica o de plantejament, amb altres contes del recull.

[5 punts: 3 punts pel contingut i 2 punts per la capacitat d'argumentació i d'anàlisi, l'ordenació de les idees i la coherència del discurs]

TOT ESPERIT

Vaig rebre un imprès a mitjan setembre, i a primers d'octubre em van venir a veure dos inspectors joves, un xicot i una noia.

Els va bastar poca conversa per a dir-me que jo era un fantasma, i que no m'espantés, perquè no era pas sol. M'explicaren que nous mètodes estadístics posaven al descobert una gran quantitat de casos d'aquest peculiar estat civil.

Jo estava serè («vaporós», em digueren ells) i encara no em sentia esverat.

—¿I què passa, doncs, amb la meva dona i els meus fills i amb la vida que porto?

«No res. Són imaginacions vostres», em replicaren.

—Bé, sí... Però i ells, els meus parents?

«Se us imaginem a vós», van respondre'm. Se'ls veia molt segurs i no paraven de repetir-me que, de moment, no hi havia motius de preocupació. Tant m'ho digueren que a l'últim em va venir suor freda. La noia inspectora em volgué tranquil·litzar una vegada més i em donà uns quants cops amistosos a l'esquena; va sonar com si algú piqués un núvol amb els artells (el que pot l'aprensió).

—Podeu donar gràcies de no ser un vampir —em digué—. Això sí que és un defici constant i un perill per a la família. Veiem cada quadre! Vós, almenys, no feu mal a ningú.

—I com m'he de comportar?

—Com si tal cosa. Amb naturalitat, i tot pensant que la fantasmagoria d'ara ja no és com la d'abans.

Els vaig acompanyar fins a la porta, i pel camí els remerciava per la conformitat que provaven de dur-me. Però de retorn al menjador, vaig comprovar (ficant-me la mà a la pitrera) que entre la camisa i el cos hi tenia una separació de ben bé dos travessos de dit.

Pauta de correcció

Els tres punts assignats al comentari de contingut es poden assignar si l'examinand tracta, per separat o conjuntament, els aspectes especificats en les preguntes (a raó d'1 punt per cadascun d'ells), és a dir si:

- a) *Explica que el narrador presenta una situació insòlita —uns inspectors d'un organisme oficial li comuniquen que és un fantasma— amb una aparent normalitat. De fet, tant els inspectors com el narrador actuen amb la mecànica d'un comportament social regulat: els inspectors, amb el llenguatge fred d'una comunicació oficial i del consol purament formal; el narrador, amb l'acceptació submissa de la fatalitat i la reacció aprensiva d'un malalt (la frase final converteix en literal la locució figurada «no tocar la camisa al cos», 'tenir por'). Se'n desprèn una visió del món desesperançada, amb els humans sotmesos als designis d'un poder arbitrari, que imposa una determinada condició vital, i davant el qual no hi ha cap possibilitat de revolta —només l'acceptació conformada. L'adopció del punt de vista del personatge afavoreix el contrast entre l'home i el poder.*
- b) *Explica que hi apareixen dos elements de la literatura fantàstica: els fantasmes i els vampirs; però que no hi són tractats seriosament, sinó que se'n fa un ús irònic perquè hi són banalitzats i convertits en situacions normals —com una malaltia, de fet—, i d'aquí en deriva un efecte humorístic, al qual contribueix la referència a impresos, estadístiques, el terme «estat civil» o els copets amistosos. L'aprensió del narrador deriva d'aquesta identificació de la condició de fantasma amb una malaltia. (1 punt)*
- c) *Explica que, com els altres vuit primers contes del recull, està narrat en primera persona, i que això permet dibuixar el caràcter d'un personatge davant un situació extraordinària i imprevista (es pot exemplificar amb qualsevol dels nou primers contes). Que, com a «Zero a Malthus» o «La societat consumida», l'element extraordinari o insòlit neix d'una imposició per part d'un poder anònim i arbitrari, aquí representat pels funcionaris que visiten el narrador. Que hi apareixen dos temes de literatura fantàstica (fantasmes i vampirs), com a «Vinc per donar fe». Que el personatge accepta submisament la seva nova condició, i que el llenguatge estereotipat (amb locucions i frases fetes) crea un efecte humorístic, com en general en tots els contes. (1 punt)*

Si l'examinand complementa la resposta de manera correcta i coherent amb algun altre aspecte pertinent no explicat en l'enunciat, se li pot valorar fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació global de la pregunta no pot sobrepassar els 3 punts assignats al contingut.